

การค้นทรัพย์สินกรณีโมฆียะกรรมเมื่อมีการบอกอ้าง

อัมพวรรณ การพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2558

Restitution of Property in case of avoidance of voidable.

Ampawan Karapan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2015

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านอาจารย์ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา ทำให้ผู้เขียนมีกำลังใจและทุ่มเทสรรพกำลังเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นี้ ได้สำเร็จ ท่านอาจารย์จึงเป็นยิ่งกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณและจารึกพระคุณนี้ไว้ในความทรงจำอย่างมิรู้ลืมเถิดว่าความสำเร็จในครั้งนี้เกิดขึ้นได้ด้วยความเมตตากรุณาของท่านอาจารย์

นอกจากนั้น ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่าน อันประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร. ชีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. วิจิตรา วิเชียรชม และรองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยท่านอาจารย์ทุกท่านได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในการแก้ไข ปรับปรุง และให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ตลอดจนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ที่มีได้เอ่ยนามในที่นี้ ผู้ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เขียน และที่ได้เขียนตำราและบทความที่มีคุณค่า จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งหลายเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาของผู้เขียน ผู้ซึ่งคอยส่งเสริม สนับสนุน และอยู่เบื้องหลังความสำเร็จของผู้เขียนเสมอมา รวมทั้งขอขอบพระคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ กัลยาณมิตรทั้งหลาย ที่มีส่วนช่วยให้ผู้เขียนทำวิทยานิพนธ์นี้ให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี พร้อมนี้ขอขอบคุณคุณคุณปฏิพัทธ์ พุกคำ ที่คอยให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ หากวิทยานิพนธ์นี้มีข้อผิดพลาด บกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้ แต่เพียงผู้เดียว

อัมพวรรณ การพันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. หลักการทั่วไปของโมฆิยะกรรมและชนิดของหนี้ และแนวความคิดอันเป็น พื้นฐานของการกลับคืนสู่ฐานะเดิมภายหลังการบอกล้างโมฆิยะกรรม.....	6
2.1 หลักการทั่วไปของโมฆิยะกรรม.....	6
2.1.1 ลักษณะทั่วไปของโมฆิยะกรรม.....	6
2.1.1.1 ความหมายของโมฆิยะกรรม.....	9
2.1.1.2 สาเหตุของโมฆิยะกรรม.....	10
2.1.1.3 ผลของโมฆิยะกรรม.....	12
2.1.2 โมฆิยะกรรมที่อาจถูกบอกล้างได้.....	14
2.1.2.1 การบอกล้างโมฆิยะกรรม.....	14
2.1.2.2 ผู้มีสิทธิบอกล้างโมฆิยะกรรม.....	14
2.1.2.3 วิธีการบอกล้างโมฆิยะกรรม.....	17
2.1.2.4 ผลการบอกล้างโมฆิยะกรรม.....	21
2.2 หลักการทั่วไปของหนี้และชนิดของหนี้.....	36
2.2.1 หนี้ธรรมดา.....	38
2.2.2 หนี้ตามกฎหมาย.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.3 หลักการและแนวความคิดอันเป็นพื้นฐานของการกลับคืนสู่ฐานะเดิม ภายหลังการบอกล้างโมฆะกรรม.....	42
2.3.1 นิติกรรมที่เป็นโมฆะกรรมก่อให้เกิดหนี้.....	42
2.3.2 หลักการกลับคืนสู่ฐานะเดิมภายหลังการบอกล้างนิติกรรม ที่เป็นโมฆะ.....	54
2.3.2.1 แนวความคิดที่ปรากฏตามหลักกฎหมายโรมัน.....	54
2.3.2.2 แนวความคิดที่ปรากฏตามบทกฎหมายไทย.....	57
3. หลักกฎหมายว่าด้วยการคืนทรัพย์สินและความรับผิดชอบของลูกหนี้ กรณีโมฆะกรรมเมื่อมีการบอกล้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ของไทยและกฎหมายต่างประเทศ	64
3.1 หลักกฎหมายว่าด้วยการคืนทรัพย์สินกรณีโมฆะกรรม เมื่อมีการบอกล้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย.....	64
3.1.1 หลักกฎหมายว่าด้วยการคืนทรัพย์สินกรณีโมฆะกรรม เมื่อมีการบอกล้าง.....	64
3.1.1.1 การให้คู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม.....	65
3.1.1.2 การคืนทรัพย์สินเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิม.....	66
3.1.2 การพ้นวิสัยที่จะให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม.....	72
3.1.2.1 ความหมายของการพ้นวิสัยที่จะให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้	72
3.1.2.2 สาเหตุของการพ้นวิสัยที่จะให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้.....	76
1) กรณีเกิดจากความผิดของลูกหนี้.....	79
2) กรณีที่ไม่ได้เกิดจากความผิดของลูกหนี้.....	79
3) กรณีเกิดจากเหตุสุดวิสัย.....	80
3.1.2.3 ผลของการพ้นวิสัยที่จะให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้.....	82
3.1.3 ความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ต้องคืนกรณีโมฆะกรรม เมื่อมีการบอกล้าง.....	91

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.1.4 ดอกผลแห่งทรัพย์สินอันเกิดจากทรัพย์สินที่ต้องคืนในกรณี โมฆะกรรมเมื่อมีการบอกล้าง.....	96
3.1.4.1 กรณีเกิดดอกผลธรรมดา.....	96
3.1.4.2 กรณีเกิดดอกผลนิตินัย.....	97
3.1.5 การคืนทรัพย์สินกรณีนิติกรรมเป็นโมฆะเมื่อมีการบอกล้าง กับกรณีนิติกรรมตกเป็นโมฆะ และกรณีการบอกเลิกสัญญา.....	103
3.2 ความรับผิดชอบของลูกหนี้เมื่อไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ในกรณี โมฆะกรรม เมื่อมีการบอกล้าง.....	122
3.2.1 หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบ.....	122
3.2.2 การกำหนดค่าเสียหาย.....	123
3.2.2.1 กรณีที่ไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ทั้งหมด.....	127
3.2.2.2 กรณีที่ไม่อาจคืนทรัพย์สินได้บางส่วน.....	127
3.2.2.3 ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สิน ที่ต้องคืน.....	128
3.3 การทำข้อตกลงที่แตกต่างไปจากกฎหมายเพื่อกำหนดการกลับคืน สู่ฐานะเดิมกรณี โมฆะกรรมเมื่อมีการบอกล้าง.....	132
3.3.1 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา.....	133
3.3.2 หลักกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม.....	137
3.4 อายุความในการฟ้องเพื่อเรียกคืนทรัพย์สินกรณี โมฆะกรรม เมื่อมีการบอกล้าง.....	144
3.5 หลักกฎหมายว่าด้วยการคืนทรัพย์สินกรณี โมฆะกรรม เมื่อมีการบอกล้างตามกฎหมายต่างประเทศ.....	145
3.5.1 ประเทศอังกฤษ.....	146
3.5.1.1 สาเหตุของโมฆะกรรม.....	146
3.5.1.2 ผลของการบอกล้างโมฆะกรรม.....	157
3.5.1.3 การกลับคืนสู่ฐานะเดิมกรณี โมฆะกรรม เมื่อมีการบอกล้าง.....	162

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.5.2 ประเทศญี่ปุ่น.....	164
3.5.2.1 สาเหตุของโมฆิยะกรรม.....	164
3.5.2.2 ผลของการบอกล้างโมฆิยะกรรม.....	168
3.5.2.3 การกลับคืนสู่ฐานะเดิมกรณี โมฆิยะกรรม เมื่อมีการบอกล้าง.....	169
4. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาการคืนทรัพย์สินกรณี โมฆิยะกรรม เมื่อมีการบอกล้าง.....	172
4.1 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับผลทางกฎหมายการคืนทรัพย์สินภายหลัง การบอกล้างโมฆิยะกรรม.....	172
4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของลูกหนี้เกี่ยวกับค่าเสียหาย กรณีที่ไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือกรณีความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ต้องคืน.....	179
4.3 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับดอกผลอันเกิดจากทรัพย์สินที่ต้องคืน.....	187
4.4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับผลบังคับของข้อตกลงที่ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น	194
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	202
5.1 บทสรุป.....	202
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	208
บรรณานุกรม.....	210
ภาคผนวก.....	214
ประวัติผู้เขียน.....	218